

УДК 81'271

Б. М. Ажнюк
доктор філологічних наук, професор,
директор

Українське бюро лінгвістичних експертиз
Національної академії наук України

ЛІНГВІСТИЧНА ЕКСПЕРТИЗА ЯК НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЖАНР

Стаття дає стислу характеристику лінгвістичній експертизі, як особливому жанрові в рамках наукового функціонального стилю, якому властиві специфічні ознаки, викликані характером завдань, що ставляться перед дослідником, процесуальними вимогами до тексту, який має юридичні наслідки, ступенем апробованості методики експертних досліджень, характером аргументації і стилістикою формулювань при викладі результатів дослідження в експертному висновку.

Існування правових норм було б неможливим без їх письмової фіксації. Мова – це той матеріал, з якого «виготовлені» норми права. Від якості матеріалу, опрацьованого кодифікатором норми, великою мірою залежить правильне або хибне розуміння правової норми громадянами, зокрема юристами, що зрештою визначає якість правозастосування. Слово або речення, сказане за певних обставин, стає дією, яка має юридичні наслідки: оголошення пари подружжям, присяга, визнання або невизнання вини, оголошення вироку тощо. Конфліктні ситуації також зазвичай «одягнені» в мовний матеріал. У ході слідства й судового розгляду, часто постають питання, відповідь на які потребує спеціальних лінгвістичних знань. Яке значення має певний елемент висловлення? Однозначний він чи неоднозначний? Чи еквівалентний переклад оригіналові? Чи містить текстовий матеріал погрозу? Чи є в тексті заклик до протиправних дій і т. ін.? Аргументований коментар змістових і формальних параметрів висловлення, може справити істотний вплив на прийняття судового рішення.

Потреба в лінгвістичній експертизі, зумовлена необхідністю застосування спеціальних знань для з'ясування питань, що можуть мати юридичні наслідки. Експертиза – це спеціалізоване наукове дослідження, регламентоване особливими жанровими й процесуальними вимогами. Процесуальні вимоги до експертизи, такі як нерозголошення таємниці експертизи, відповідальність експерта за неупередженість і сумлінність її виконання і т. ін., визначені в відповідних нормативних документах. Якість експертизи визначається не тільки неупередженістю й сумлінністю експерта, але й тим, наскільки він володіє фаховими знаннями й методиками дослідження, що регламентуються вимогами жанру.

Від традиційних видів наукових робіт на мовознавчу тематику, в яких об'єкти дослідження і коло питань, які належить висвітлити, обирає сам науковець, експертиза відрізняється такими ознаками:

- ініціатором науково-дослідної роботи виступає не науковець, а одна із сторін юридичного конфлікту або суд;
- об'єкт дослідження визначає ініціатор експертизи, експерт може впливати на обсяг матеріалу з погляду його достатності чи недостатності для відповіді на питання, поставлені перед експертизою;
- коло питань, винесених на експертизу, визначається органом, що призначає експертизу або замовником експертизи;
- методи дослідження, які застосовує експерт, повинні мати достатній ступінь апробації і визнання в професійному середовищі;
- час проведення експертизи обмежено процесуальними нормами.

Лінгвістична експертиза, як один з різновидів науково-дослідної роботи, має спиратися на теоретичні напрацювання в відповідній галузі знань. Невід'ємною частиною експертизи є науковий апарат – сукупність посилань на праці інших дослідників. «Висновок експерта повинен базуватися на положеннях, які дають можливість перевірити обґрунтованість і вірогідність зроблених висновків на основі загальноприйнятих наукових і практичних даних» [1, с. 13]. Наявність наукового апарату, з одного боку, свідчить про ґрунтовність і компетентність дослідження, а з другого боку, є важливим показником неупередженості експерта, який спирається у своїй аргументації не лише на особисте сприйняття мовного матеріалу, але й на професійний досвід інших дослідників, які вивчали аналогічні об'єкти і мовні явища.

При постановці питань, що виносяться на експертизу, важливо стежити за тим, щоб вони не виходили за межі лінгвістичної кваліфікації. Вимога до експерта діяти, не виходячи за межі своїх спеціальних знань, закладена в п. 2.1.2. Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень, затверджених Наказом Міністерства юстиції України 08.10.1998 № 53/5 (у редакції наказу Міністерства юстиції України 26.12.2012 № 1950/5). Як відзначають автори публікацій, «формування змісту ухвали про проведення лінгвістичної експертизи викликає у суддів певні труднощі» [2, с. 19]. Оскільки, працівники юридичної системи (судді, слідчі, адвокати), які формулюють питання для експертизи, звикли оперувати термінами й поняттями зі своєї професійної сфери, доречно, надавати їм допомогу (в тих випадках, коли є така можливість) у формулюванні питань з тим, щоб відповідь на них мала суто лінгвістичний, а не юридичний характер. Якщо серед питань, затверджених ухвалою суду, трапляються такі, що виходять за межі лінгвістичної кваліфікації, самовільне редагування цих питань експертом у ході проведення експертизи не допускається. У таких випадках, необхідно дати висвітлення частини питання, яка відповідає лінгвістичній кваліфікації і пояснює, які аспекти питання виходять за межі його компетенції. На нинішній день, увага до коректності формулю-

вання питань, що виносяться на експертизу в науковій літературі, висвітлена недостатньо. Зокрема, Г. С. Іваненко слушно звертає увагу на те, що навіть «система питань до лінгвіста нерідко є засобом маніпуляції спеціалістом» [3, с. 323].

Автори наукових публікацій з лінгвоекспертології підкреслюють особливе значення методики для забезпечення належного наукового рівня експертного дослідження. При цьому, методика часто має унікальний характер, оскільки спектр завдань, які виникають при проведенні різних типів експертиз, може бути дуже широким і різноманітним [4, с. 32]. Розробка методики має ґрунтуватися на узагальненні значного емпіричного досвіду проведення експертиз різних типів, що представляють різні комунікативні ситуації та різні види функціонування текстів, мовних знаків, інших знакових елементів паралінгвістичного характеру (жестів, зображень і т. ін.; детальніше див. [5, с. 3-18]).

Порівняно з більшістю європейських країн, у яких використання лінгвістичної експертизи в судочинстві на початку нового тисячоліття помітно зросло, українські адвокати, судді, працівники правоохоронних органів рідше вдаються до послуг мовознавців. В Україні найбільший стаж серед експертиз, які проводяться з використанням лінгвістичних знань, має авторознавча експертиза, завданням якої є встановити особу автора тексту і з'ясувати, за яких обставин створено цей текст. Подібні завдання вирішує фоновоскопічна експертиза – дослідження усного мовлення у межах якого вирішуються питання, що стосуються ототожнення особи за лінгвістичними ознаками усного мовлення, визначення типу висловлювання (спонтанне, неспонтанне мовлення, читання тексту тощо), визначення в мовленні ознак імітації, рідної мови і т. ін.

Значний масив складають експертизи, в яких досліджуються спірні інтерпретації текстів нормативно-правових актів, контрактів, офіційно-ділового листування, заповітів, розписок і т. ін. Варто наголосити, що експерт-лінгвіст не тлумачить правову норму, а встановлює, виходячи з тлумачення слів і граматичних конструкцій, яка з альтернативних інтерпретацій спірного тексту має лінгвістичні підстави. При аналізі тексту, який передбачає юридичні наслідки, експертиза ґрунтується на презумпції лінгвальної (мовної) визначеності такого тексту як необхідної передумови його юридичної визначеності (доки не доведено протилежне). Лінгвальна визначеність характеризує юридичний дискурс загалом і передбачає, що навіть, якщо окремих фрагмент текстового матеріалу не забезпечує комунікативної точності й однозначності, то текст документа в цілому, а також інші дискурсивно пов'язані юридичні тексти передбачають можливість досягнення такої однозначності, і її обґрунтування можливе з використанням ряду формалізованих лінгвістичних процедур [6, с. 69-83].

Нерідко об'єктом дослідження стає значення фахових термінів, зокрема тих, що зазнають модифікацій під впливом контексту або з інших причин,

перекладних термінів, термінів-неологізмів і т. ін. Спірні інтерпретації текстів виникають також через різнотлумачення таких юридизованих мовних одиниць, як складений сполучник *та/або*, слово *тощо*, вираз *і т. ін.*, абрєвіатура *у. о.*, вживання розділових знаків, складних синтаксичних конструкцій тощо. Об'єктом експертизи може бути текст перекладу в порівнянні з текстом оригіналу. Переклад взагалі, в тому числі й переклад фахового тексту, передбачає множинність інтерпретацій. Поліваріантність результатів перекладу закорінена в самій його суті. Оскільки, мовні системи, які взаємодіють у процесі перекладу, є значною мірою асиметричними на граматичному, лексичному, стилістичному і лінгвокогнітивному рівнях, цілковита змістова тотожність між усіма мовними елементами в багатьох випадках неможлива. У певних ситуаціях, поліваріантність допускається в процесі відтворення фахової термінології, зокрема, коли йдеться про новітні або новозапозичені терміни, які на час здійснення перекладу не мають у фаховій терміносистемі цільової мови усталених відповідників. Характерний приклад: в англійському тексті контракту вживається вираз «*arbitration panel*» (арбітражна комісія); експерт-юрист стверджує, що його значення тотожне значенню виразу *arbitration tribunal* (арбітражний трибунал). На цій підставі стверджується, що «*arbitration panel*», так само як і «*arbitration tribunal*», може бути не тільки колегіальним, але й одноосібним органом. Для розв'язання спору на розгляд експерта-лінгвіста винесено низку питань: 1) Яке значення має англійське слово «*panel*» у складі юридичного терміна «*arbitration panel*»? 2) Чи є англійські терміни «*arbitration panel*» та «*arbitration tribunal*» тотожними за змістом? Чи можуть ці терміни вживатися як взаємозамінні в офіційно-діловому тексті або в перекладі офіційно-ділового тексту? 3) Чи завжди слово «*panel*» у складі юридичного терміна «*arbitration panel*» вказує на колегіальний орган? Якщо ні, то в яких випадках воно вказує на орган, який не є колегіальним, а складається з одної людини? Як встановила експертиза, вирази: «*arbitration panel*» та «*arbitration tribunal*», не можуть вживатися як взаємозамінні в офіційно-діловому тексті, а слово «*panel*» у складі юридичного терміна «*arbitration panel*», вказує на колегіальний орган.

Лінгвістична експертиза перекладу виходить з розуміння того, що лексико-граматичний, стилістичний і лінгвокогнітивний ресурс сучасної української мови дає можливість повноцінно відтворювати змістові та функціонально-стильові особливості англійського оригіналу. Водночас, експертиза враховує те, що перекладність, так само як і неперекладність – не абсолютні, а відносні явища, які мають свої семантичні, лінгвокогнітивні й лінгвопрагматичні обмеження.

Специфічне коло завдань постає перед експертом при аналізі тексту в справах про захист честі, гідності й ділової репутації. Тут важливо розрізнати форму подання негативної інформації про особу: твердження, чи оцінне судження, тобто фактологічна інформація чи суб'єктивна думка. Оскільки, оцінки можуть вільно поширюватися в суспільстві, за умови, якщо вони коректно

висловлені, діагноз лінгвіста стає вагомим аргументом у руках захисту або обвинувачення. Практика лінгвістичних експертиз показує, що в конфліктних текстах оцінна й фактологічна інформація в багатьох випадках тісно переплітаються. Негативна інформація про особу може подаватися в тексті непрямим чином: описово, завуальовано, дистантно. Ім'я особи може згадуватися не в тому сегменті тексту, де міститься негативна інформація, а контекстуальні зв'язки між відповідними частинами тексту не завжди прозорі та однозначні. У таких випадках доводиться встановлювати, чи стосується певна інформація особи N, а якщо стосується, то чи є вона твердженням, чи оцінним судженням. У деяких випадках предметом аналізу стає сам характер інформації про особу – одна сторона може кваліфікувати її як негативну, друга – як нейтральну.

Якщо оцінне судження виражено в брутальній, принизливій або непристойній формі, його автор відповідальний перед законом. Дослідження лінгвістичної сутності поняття «непристойність» показує, що хоча індивідуальна реакція конкретного слухача на брутальне висловлення може бути різною, проте соціально-мовний контекст сприйняття непристойності є відносно константною величиною. Діагностика принизливості в лінгвістичній експертизі полягає у виявленні точки перетину семантичних полів лінгвокультури і диспозиції правової норми. Приниження – це не тільки негативна характеристика окремої особи, а насамперед заперечення цінності честі й гідності конкретного індивіда як загальнолюдського надбання. Порушення етичного табу й відхилення від соціально прийнятної коду спілкування, сприймається як деструктивна дія з погляду суспільної моралі. Це дає підстави діагностувати «непристойність».

У справах про заклики до насильницької зміни державного ладу, зміни державних кордонів тощо, експертиза має встановити: 1) чи є в тексті заклик? і 2) який зміст цих закликів? Крім прямих засобів вираження заклику існують мовні засоби їх маскуванню, пов'язаного з намаганням уникнути відповідальності за порушення закону. Комунікативного ефекту заклику можна досягнути шляхом цілеспрямованої організації тексту, що може бути дієвим засобом непрямого мовного впливу. Теорія лінгвістичних експертиз постійно вдосконалює методи виявлення маніпулятивних стратегій у текстах різного комунікативного спрямування, що дає змогу ефективно діагностувати юридично важливі явища як на поверхневому, так і на глибинному рівнях досліджуваного текстового матеріалу. Завданням лінгвістичної експертизи в таких справах є діагностика наявності в тексті «складу мовленнєвого правопорушення», тобто підтвердження або спростування реалізації в цьому тексті мовленнєвих актів «заклик» і / або «пропаганда», змістове наповнення яких відповідає диспозиції тих чи інших статей Кримінального кодексу України, зокрема, 109, 110, 258, 295, 436, 442.

У справах про погрози завданням лінгвістичної експертизи є виявити саму наявність погрози і встановити в чому полягає її зміст. У багатьох випадках, щоб правильно діагностувати комунікативний статус висловлення, тоб-

то провести грань між епатажними висловленнями, порушеннями мовного етикету (такими як хамство, прокльони і т. ін.), з одного боку, і погрозою, з другого боку, потрібні спеціальні лінгвістичні знання. Практика лінгвістичних експертиз і пов'язані з нею теоретичні дослідження показують, що встановлення факту погрози має спиратися не на суб'єктивне сприйняття певного висловлення його адресатом, а насамперед на об'єктивну реальність тексту. Приклад: учасник судового засідання дозволив собі неввічливі висловлення по відношенню до судді. Останній, бажаючи покарати грубіяна, подав на нього позов із звинуваченням у погрозах. Протокол та аудіозапис судового засідання стали об'єктом лінгвістичного дослідження, яке встановило, що висловлення відповідача не містять погроз, хоча й можуть бути підставою для покарання за неповагу до суду.

Специфіка експертизи діалогічного тексту (записи розмов та переговорів, обмін СМС-повідомленнями тощо) полягає в тому, що значна частина інформації, якою оперують співрозмовники, не набуває прямого словесного вираження і перебуває в підтексті: часто не договорюють того, про що співрозмовник знає або здогадується, осіб або об'єкти називають не по імені, а вживають займенникові позначення і т. ін. Це ускладнює розуміння тексту невтаємниченим слухачем і його використання як доказу в судовому засіданні. Завданнями експертиз цього типу є виявити висловлення, які спонукають адресата до вчинення певних дій (наприклад, у справах про шахрайство), ідентифікувати особу, яка називається в тексті непрямым способом або опосово, виявити приховані засоби мовленнєвого впливу на особу, встановити в чому полягає такий вплив і т. ін. Специфічним об'єктом дослідження є значення жестів, що супроводжують або замінюють словесні засоби вираження в потоці спонтанного мовлення.

Експертиза текстів у справах про введення в оману стосується переважно реклами, інструкцій до товарів та лікарських засобів, технічних регламентів, текстових матеріалів на етикетках, упаковці і т. ін. Характерні завдання в експертизах цього типу зазвичай такі: встановити, чи є в аналізованому тексті вказівка на те, що лікувальний ефект від застосування лікарського засобу є гарантованим, встановити, чи містить рекламний слоган закликає вживати препарат N задля профілактики, встановити, чи є в текстовому матеріалі лінгвістичні передумови для двозначного тлумачення якихось його елементів або двозначного тлумачення вислову в цілому і т. ін.

Завданням лінгвістичної експертизи в справах про розпалювання міжнаціональної ворожнечі є переважно виявлення слів і виразів, що вказують на негативне ставлення до представників певної етнічної (расової, релігійної) групи, інформації про вищість однієї етнічної (расової) групи над іншими, закликає до насильства щодо представників певної етнічної (расової, релігійної) групи тощо.

Кількісно найбільший масив експертиз складають експертизи документальних записів власних назв. У документах окремих осіб та в документах

осіб, пов'язаних родинними зв'язками, трапляються записи прізвищ та імен, які відрізняються своїм написанням однією мовою (на зразок Чорнокінь – Черноконь, Ілленко – Ільєнко, Кирпич – Кірпіч, Єфросинія – Пріська, Олександр – Шандор) або різними мовами (Євген – Eugenio, Олена – Elena – Helena – 'Ελένη, Андрій – Andrei – Andrew і т. ін.). Порівняно з європейськими мовами, в іменах, пов'язаних з арабською, в'єтнамською, китайською та іншими національними традиціями, відмінності записів можуть бути зумовлені не тільки способами передавання на письмі окремих звуків або літер, але й особливостями структури та компонентного складу власного імені (незвична послідовність елементів імені, використання в складі імені артиклів, постфіксів, ініціальних позначень і т. ін., детальніше див. [7]). У багатьох випадках експерт має не лише встановити ідентичність записів імені, але й визначити його нормативну форму українською, англійською або іншою мовою.

У справах про забезпечення охорони товарного знака, експертиза власних назв зазвичай пов'язана із встановленням подібності або несхожості власних назв. Характерні питання в експертизах цього типу такі: Чи є лінгвістичні підстави вважати словесні позначення “NN1” та “NN2” схожими до ступеня сплутування? Якщо так, то які саме ознаки дають підстави вважати їх схожими до ступеня сплутування? Чи мають словесні позначення “NN1” та “NN2” спільний асоціативний фон? Якщо так, то які саме асоціативні ознаки є спільними для словесних позначень “NN1” та “NN2”?

З кожним роком коло можливостей і завдань лінгвістичної експертизи розширюється. Цьому сприяють теоретичні дослідження з лінгвістичної експертології, зокрема, вдосконалення спеціалізованих методик з різних типів експертиз, розробка критеріїв експертної об'єктивної досліджуваних явищ, розробка методів дослідження прихованих засобів мовного впливу, таких як натяк, непрямий заклик і непрямая погроза, маніпулятивне використання мовних засобів тощо. Аргументація лінгвіста в багатьох випадках стає потужним засобом підсилення правової позиції юриста-практика. Вона здатна запропонувати ключ до нестандартних підходів при вирішенні правової колізії.

Перелік посилань

1. *Бельчиков Ю. А., Горбаневский В. М., Жарков И. В.* Методические рекомендации по вопросам лингвистической экспертизы спорных текстов СМИ: сб. материалов. Москва, 2010. 207 с.
2. *Заїка Ю. О.* Висновок лінгвістичної експертизи як доказ у цивільному судочинстві // Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи. Київ, 2011. С. 18-19.
3. *Иваненко Г. С.* Структура лингвистической экспертизы по процессам о защите чести, достоинства и деловой репутации // Юрислингвистика VIII. Русский язык и современное российское право. Кемерово; Барнаул, 2007. С. 323-335.
4. *Бельчиков Ю. А., Горбаневский В. М., Жарков И. В.* Методические рекомендации по вопросам лингвистической экспертизы спорных текстов СМИ: сб. материалов. Москва, 2010. 207 с.
5. *Ажнюк Л. В.* Типологія об'єктів лінгвістичної експертизи і методика їх дослідження // Мовознавство. 2016. № 3. С. 3-18

6. Ажнюк Л. В. Лінгвістичне підгрунття юридичної визначеності // Мовознавство. 2013. № 5. С. 69 – 83.
7. Ажнюк Б. М. Переклад і міжмовна ідентифікації власних імен // Академік Олександр Савич Мельничук і сучасне мовознавство. Київ, 2012. С. 228-236.

ЛИНГВИСТИЧЕСКАЯ ЭКСПЕРТИЗА КАК НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ЖАНР

Б. Н. Ажнюк

В отличие от обычных лингвистических исследований, в которых ученый пользуется свободой выбора объекта, целей и задач исследования, лингвистическая экспертиза ограничена рядом требований, обусловленных смешанной лингвоюридической природой этого исследовательского жанра. Главными особенностями лингвистической экспертизы являются: 1) эксперт-исследователь не является инициатором научно-исследовательской работы, 2) объекта исследования и вопросы, которые ставятся перед экспертом, определяются судом, следователем или адвокатом, 3) методы экспертизы должны обладать достаточной степенью апробации, 4) время экспертного исследования ограничено процессуальными нормами. Важно, чтобы формулировки вопросов, которые ставятся перед экспертом, не выходили за пределы лингвистической квалификации. Если по какой-либо причине это все-таки происходит, редактирование вопросов экспертом не допускается. В таких случаях эксперт освещает ту часть вопроса, которая соответствует лингвистической квалификации, и объясняет, какие аспекты вопроса, выходят за пределы его компетенции.

В статье предлагается обзор основных типов лингвистических экспертиз, проведенных в Украинском бюро лингвистических экспертиз НАН Украины на протяжении последнего десятилетия, в частности: 1) экспертизы в документальном споре, 2) экспертизы по делам о защите чести, достоинства и деловой репутации, 3) экспертизы по делам о призывах к противозаконным действиям и по делам о возбуждении межнациональной розни, 4) экспертизы по делам об угрозах и шантаже (преимущественно диалогических текстов – звукозаписи спонтанной речи, смс-сообщений, протоколов допросов и т. п.), 5) экспертизы переводов, 6) экспертизы документальных записей имен собственных (фамилий, имен, географических названий и т. п.), 7) экспертизы по делам о правовой защите товарных знаков и других словесных обозначений. Сочетание семантических, структурных, и лингвопрагматических подходов – надежный базис компетентной экспертизы, используемой в качестве доказательства.

LINGUISTIC EXPERT EXAMINATION AS A RESEARCH GENRE

B. Azhniuk

Unlike regular linguistic studies that offer the researcher a free choice of the research objects, tasks, and targets, linguistic expert examination (also called forensic linguistics examination) is limited by a number requirements ensuing from the mixed linguo-juridical nature of the genre. The major peculiarities of the forensic linguistics research are as follows: 1) the research is not initiated by the researcher himself, 2) the research object and the questions under investigation are determined by the court of justice or the attorney, 3) the methods must have sufficient amount of approbation, 4) time of the research is limited by the juridical requirements. It is important that the formulation of the questions under investigation do not transgress the limits of the linguistic competence. If for one reason or another they do the expert may not edit the question at his own discretion. He should elucidate the part of the question that corresponds

to the linguistic qualification and explain why he can not answer the aspects of the question that are beyond the limits of his competence.

The paper gives an overview of the major types of forensic linguistics research performed by the experts of the Ukrainian Bureau for Linguistic Expert Examination (National Academy of Sciences of Ukraine) over the recent decade. These types are as follows: 1) expert examination of the disputed juridical documents, 2) expert examination in the cases of protection of personal dignity and business reputation, 3) expert examination of the appeals to illegal actions and violence, and expert examination in the cases of stirring up interethnic hostility, 4) expert examination in the cases of threats and blackmail, and expert examination of the dialogical texts (recordings of spontaneous speech, SMS messages, interrogation reports etc), 5) expert examination of translations, 6) expert examination of the documentary records of personal names, place names, other proper names, 7) expert examination in the cases of protection of the registered trademark. It is argued that a combination of semantic, structural and linguopragmatic approaches is a solid methodological foundation of competent expert investigations serving as evidence in the legal proceeding.

УДК 81'271

Л. В. Ажнюк
кандидат філологічних наук,
старший науковий співробітник

Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні
Національної академії наук України

МЕТОДИКА СЕМАНТИКО-ТЕКСТУАЛЬНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ У СПРАВАХ ПРО ДОКУМЕНТАЛЬНІ СПОРИ

У статті розглядаються типологічні особливості семантико-текстуальних лінгвістичних експертиз, пов'язаних з документальними спорами. Представлено лінгвістичну характеристику об'єкта дослідження, визначено завдання семантико-текстуальної експертизи й запропоновано концептуальні підходи до застосування конкретних методів аналізу відповідних текстових матеріалів.

Лінгвістична експертиза – це спеціалізоване мовознавче дослідження текстових матеріалів, інших мовних об'єктів, а також невербальних засобів комунікації, які в поєднанні з вербальними, генерують смисли у повідомленні. Завданням лінгвістичної експертизи є з'ясування питань, які виникають у правозастосуванні через потенційну множинність інтерпретацій змісту повідомлення, у тих випадках, коли відмінні інтерпретації передбачають відмінні юридичні наслідки. Одним з різновидів лінгвістичної експертизи є дослідження, зумовлені існуванням альтернативних інтерпретацій текстів документів, які традиційно об'єднують під спільною назвою «експертизи, пов'язані з документальними спорами». Об'єктом такого дослідження стають